

TIEN PROCENT VAN BEDRIJVEN VERANDERT VAN BEDRIJFSTYPE

[Walter van Everdingen](#) (070-3358312)

Jaar op jaar is er veel aandacht voor het feit dat bedrijven hun productie beëindigen. De dynamiek van de sector uit zich echter minstens zo sterk in verandering van bedrijfsopzet. Om zicht te krijgen op de omschakelaars delen we bedrijven in naar bedrijfstype met de NEG-typering. Achter die typering zitten (nge-)normen per activiteit (geteelde gewassen en gehouden dieren), sommaties naar productierichting en grenzen voor

Tabel 4 Ontwikkeling aantal bedrijven in de landbouwtelling tussen 2001 en 2002 per bedrijfstype								
	Akkerbouw	Melkvee bedrijven	Overige graasdier bedrijven	Intensieve veehouderij	Glastuin bouwbedrijven	Opengronds tuinbouw	Gecombineerde bedrijven	Totaal
Aantal bedrijven in 2001	12.900	25.560	19.530	8.810	7.830	9.670	8.490	92.780
Stoppers	1.960	3.030	2.580	1.240	1.240	1.330	1.100	12.480
Starters	1.520	2.720	1.370	980	840	970	870	9.280
Saldo stoppers/starters	-440	-310	-1.220	-250	-400	-360	-230	-3.200
Idem in % van aantal in 2001	-3,4	-1,2	-6,2	-2,9	-5,1	-3,7	-2,7	-3,5
Uitstromers naar ander type	1.030	2.230	1.660	780	200	560	2.410	8.880
Instromers vanuit ander type	1.190	990	2.670	550	240	630	2.620	8.880
Saldo uitstromers/instromers	160	-1.250	1.010	-230	40	70	210	0
Idem in % van aantal in 2001	1,2	-4,9	5,2	-2,6	0,5	0,7	2,4	0
Aantal bedrijven in 2002	12.610	24.010	19.320	8.330	7.470	9.380	8.470	89.580
Mutatie t.o.v. aantal in 2001 (%)	-2,2	-6,1	-1,1	-5,5	-4,6	-3	-0,3	-3,5

Bron: CBS-Landbouwtelling, bewerking LEI.

specialisatiegraden die bepalen in welk bedrijfstype een bedrijf valt. Door een wijziging in de bedrijfsopzet van een bedrijf (bijvoorbeeld door de overschakeling naar andere gewassen binnen het teeltplan of een uitbreiding van een tweede tak) kunnen bedrijven net over die grenzen heen schuiven en in opeenvolgende jaren dus anders getypeerd worden.

Stoppers en starters

In de uitgevoerde analyse zijn de gegevens van de landbouwtelling 2001 en 2002 aan elkaar gekoppeld. Bij dat koppelen wordt gebruik gemaakt van sleutels die afhankelijk zijn van de tenaamstelling van het bedrijf. Is daar wat in veranderd, bijvoorbeeld door maatschapsvorming of juist overname door uittreding van de ouder uit de maatschap, dan kunnen bedrijven niet gekoppeld worden. In veel gevallen zal het bedrijf zelf in een dergelijke situatie niet veel veranderen, wat betekent dat de 'stoppers' (bedrijven die in 2001 bestonden maar in 2002 niet meer) gesaldeerd mogen worden met de 'starters' (bedrijven die in 2002 bestaan, maar nog niet bestonden in 2001).

Tabel 5 Ontwikkeling aantal bedrijven in de landbouwtelling tussen 2001 en 2002 per bedrijfstype	
Bedrijfstype in 2002	Bedrijfstype in 2001

	Akkerbouw-	Melkvee bedrijven	Overige graasdier bedrijven	Intensieve veehouderij	Glastuin bouwbedrijven	Opengronds tuinbouw	Gecombineerde bedrijven	Totaal instromers
Akkerbouwbedrijven	.	100	120	125	5	90	750	1.190
Melkveebedrijven	25	.	640	20	0	5	295	985
Overige graasdierbedrijven	125	1.580	.	195	15	35	715	2.665
Intensieve veehouderijbedr.	65	20	130	.	0	15	320	550
Glastuinbouwbedrijven	0	0	5	0	.	215	20	240
Opengrondstuinbouwbedr.	95	15	30	25	160	.	310	630
Gecombineerde bedrijven	720	520	735	410	20	210	.	2.620
Totaal uitstromers	1.035	2.230	1.660	775	200	565	2.415	8.880

Bron: CBS-Landbouwtelling, bewerking LEI.

Voor de totale land- en tuinbouw leidt het saldo van stoppers en starters tot een afname van het aantal bedrijven met 3,5%, zoals ook in persberichten van het CBS is weergegeven. In absolute zin is dit saldo vooral groot bij de overige graasdierbedrijven (tabel 4). Ook in de akkerbouw en de tuinbouw stoppen veel bedrijven. In de melkveehouderij blijft het saldo van stoppers en starters beperkt tot een afname van 1,2% van de bedrijven en in de intensieve veehouderij bijna 3%. In het voorgaand jaar scoorde dat bedrijfstype met een afname van 6,2% nog beduidend hoger.

Uitstromers en instromers

Voor de afzonderlijke bedrijfstypen speelt niet alleen het al dan niet blijven bestaan van het bedrijf een rol, maar ook de verandering in bedrijfsopzet. Deze leiden tot een in- en uitstroom van bedrijven binnen bepaalde bedrijfstypen. In totaal zijn er bijna 9.000 bedrijven, dus ongeveer 10% van de bedrijven, die van bedrijfstype veranderen. Dit saldo van in- en uitstroom verschilt tussen de bedrijfstypen. In de akkerbouw, overige graasdierhou-derij en bij gecombineerde bedrijven is sprake van een per saldo redelijk forse instroom van bedrijven vanuit andere typen. Bij melkveebedrijven en de intensieve veehouderij is er per saldo juist een flinke uitstroom.

In tabel 5 is een kruistabel gegeven van uit- en instromende bedrijven naar bedrijfstype. Daaruit blijkt dat de specialisatiegraad een belangrijke rol speelt. Bij de verschuivingen zijn in grote mate de gecombineerde bedrijven en de overige graasdierbedrijven betrokken. Van de instromers bij akkerbouwbedrijven komt het leeuwendeel (63%) vanuit de gecombineerde bedrijven, van de uitstroom van melkveebedrijven gaat 70% naar overige graasdierbedrijven. In dat laatste geval zijn het met name bedrijven die gestopt zijn met melken en nog wat land en vee aanhouden. Dit laatste geldt ook voor 'uitgestroomde' intensieve veehouderijbedrijven, die afhankelijk van de andere activiteiten als akkerbouwer, overig graasdierbedrijf of gecombineerd bedrijf worden getypeerd. Pas als ook die laatste activiteiten (die vaak niet gericht zijn op het verwerven van een volledig inkomen) worden beëindigd, zal het bedrijf als stopper uit de Landbouwtelling verdwijnen.

Totale verandering

De twee genoemde ontwikkelingen van saldo stoppers/starters en saldo uitstromers/instromers mogen bij elkaar worden opgeteld, waaruit de uiteindelijke ontwikkeling van het aantal bedrijven resulteert. Dan blijkt dat vooral in de melkveehouderij en de intensieve veehouderij de totale afname sterk was. Bij de melkveehouders gaat het dan vooral om uitstromers uit het bedrijfstype, bij de intensieve veehouderij om beide categorieën. Bij de andere bedrijfstypen (en vooral bij overige graasdierbedrijven, gecombineerde bedrijven en de akkerbouw) wordt de vermindering van het aantal bedrijven juist gedempt door de instromers vanuit andere typen.